

A bajti vegyszeres gyomirtási kísérlet néhány tapasztalata

HALUPA LAJOS — VLASZATY ÖDÖN

Az elmúlt évtizedben az egész Dunántúlon, ott is főleg az ártereken, lápokon, nagymértékben elterjedt a magas aranyvessző (*Solidago gigantea* Ait.). Nyugat-Dunántúlon, a még üres vágásterületeken, a mezőgazdasági műveléssel felhagyott parlagterületeken, vagy a telepítésekben, erdősítésekben, a talajápolások megszüntetése után, a nemesnyárasokban is fellép igen nagy tömegben, amikor szinte áthatolhatatlan sűrűséget alkot. Nagymértékű elszaporodása több szempontból is káros. Mindenekelőtt ott, ahol a növények vízellátása a csapadéokra korlátozódik, a csapadék jelentős mennyiségét részben föld feletti részével, részben dús gyökérzetével leköti s ezzel akadályozza az állomány növekedését. A területről teljesen kiszorítja a termőhelyre jellemző növénytársulást. Így megbontja a terület biológiai egyensúlyát. Ennek következménye, hogy a vad táplálékbazísa nagymértékben csökken, mert a magas aranyvesszőt, de azt is csak zsenge állapotában, legfeljebb az őz és a szarvas eszi. Mivel nagyon magas növésű és sűrű, a területen mindennemű munka elvégzését igen megnehezíti (nyesés, tisztítás, gyérítés stb.).

A magas aranyvessző tömeges elszaporodását eddig csak a rendszeres talajműveléssel lehetett megakadályozni. Ezért 1968 tavaszán Bajtiban (Sitke község határában) több helyen vegyszeres kísérletet állítottunk be. A kísérlet során azt vizsgáltuk, hogy a talajművelés és ápolás megszüntetése után, a már ismert és könnyen beszerezhető vegyszerek közül a *Dikonirttal* és *Dalaponnal* meg lehet-e akadályozni a magas aranyvessző és más lágyszárú növények tömeges elszaporodását, illetve ki lehet-e azokat pusztítani. Ezenkívül választ kerestünk arra a kérdésre is, hogy a vegyszeres kezelés milyen hatással van a nyárák növekedésére és egészségi állapotára. A kísérleteket az alábbi helyeken állítottuk be.

A *Sitke 9/a* erdőrészletben, amit 1959 tavaszán 3×2 m-es hálózatban, korainyár-simadugvánnyal telepítettek be s elegyítésként minden harmadik sorba óriásnyárat ültettek. A talajápolást 1966-ban megszüntették. A sorokat 90%-os sűrűségben a magas aranyvessző borította, sőt a sorközökben is meghaladta a 30%-ot.

A *Sitke 14/a* erdőrészletben elegendően 'I 214' olasznyár van, melyet 1962 tavaszán 3×2 m-es hálózatban simadugvánnyal telepítettek. Itt a rendszeres talajművelést 1967 őszén fejezték be. A sorközök gyakorlatilag gyommentesek voltak, a sorokban azonban, ahol az ápolás már több év óta szünetelt, uralkodóvá vált a magas aranyvessző, de még szálsként, vagy kis foltokban megtalálható volt a csomós ebír (*Dactylis glomerata* L.), a szeder (*Rubus fruticosus* L.) és a csalán (*Urtica dioica* L.) is. A termőhely mindkét helyen közel azonos, időszakos talajvízhatás alatt álló üde, erősen iszapos, savanyú, Rába öntésen kialakult öntés erdőtalaj. Az állomány növekedési adatainak felvételére mindkét erdőrészletben 8—8 db, 30×30 m-es kísérleti területet tűztünk ki a véletlen blokk elrendezés szabályai szerint.

A 9/a erdőrészletben 4 parcellát 1968-ban vegyszerezünk, a másik 4 parcellát, az egész erdőrészlettel együtt, nem. Ugyanakkor a 14/a-ban pedig a 4 kontroll parcella kivételével az egész területet vegyszerezünk. A gyomirtás

hektáronként 600 liter vízben oldott 3 kg Dikonirttal + 8 kg Dalaponnal és 15 dkg Sandovit nedvesítőszerrel történt. 1969-ben Dalapon helyett Sys 67 Omnidel használtunk. A Dalapon, illetve Sys 67 Omnidel alkalmazásával az aranyvessző kipusztítása utáni esetleges erőteljes elfüvesedést kívántuk meggátolni.

Az első permetezést 1968 május közepén (16-án és 17-én) RS 09-es eszközhordozó traktorral, illetve a tartozékát képező permetezőgéppel végeztük. Ekkor a magas aranyvessző erőteljesen növekedett, átlagosan 40—50 cm magas volt. A Dikonirt hatását a permetezést követő néhány nap múlva már észlelni lehetett. Az egészen kis foltokban, vagy szálanként az aranyvessző között levő más gyomnövényeken a kezelés hatása alig volt észlelhető, mert az aranyvessző lényegesen magasabb volt, így a permetlé legnagyobb részét felfogta. A levél általában kissé megsárgult, megfodrosodott, torz alakot vett fel. Ezt elsősorban a növény felső részén lehetett észlelni, mert a permetlé legnagyobb része ezt érte. A későbbiekben azonban a gyomoknak csak néhány levele száradt el, de a növény élt. Növekedésük igen erősen visszaesett, az új levél- és szárrészek is fodrosak, torz alakúak voltak, a virágzás és az aranyvesszőre jellemző igen bő magtermés is elmaradt.

1969-ben, az előző év tapasztalatát figyelembe véve, a permetezést korábban, május elején, szintén az RS—09-essel végeztük, amikor az aranyvessző csak 20—30 cm magas volt. Azt reméltük, hogy a fiatal kétszikű gyomok az első permetezés hatására elpusztulnak. Ez azonban nem következett be. A kétszikűeken (főleg aranyvessző) lényegében az előző évben észlelt tünetek voltak láthatók, csak a növekedés volt erőteljesebb. Azok az egyszikűek, melyek sza-

1. ábra. Sítke 14/a, 9 éves I—214 olasznyár-állomány; előtérben a vegyszerezett, háttérben a kontroll-terület (fotó: Mátyás Cs.)

badabban álltak, a permetezés utáni második, harmadik héten kezdtek sárgulni. Az egyszikűeknél többre nem is számítottunk, mert a 8 kg/ha Dalapon, vagy Sys 67 Omnidel egyszeri permetezésével azokat elpusztítani nem lehet, csak visszaszorítani.

Mivel az első permetezéssel csak az ismertetett eredményt értük el, a kezelést június közepén (16-án) megismételtük. Ez csak annyiban különbözött az előzőktől, hogy itt a permetezést Super Zetorral meghajtott és vontatott Rapidtox II. permetezőgéppel végeztük.

Ez a permetezés — mivel az előzők során a lágyszárúak meggyengültek — a lágyszárú növényeket gyakorlatilag teljesen kipusztította. A vegyszeres kezelésnek még 1970-ben is olyan jó hatása volt, hogy júniusban is csak néhány szál csalánt, szedret, elszórta néhány kis bokor csomós ebírt s különféle tyúkhírt lehetett találni. Ezért 1970-ben a vegyszeres kezelést nem ismételtük meg.

Az 1. ábra 1970. november végén készült Sitke 14/a erdőrészletben. Az ábrán is jól látható, hogy a vegszerrel kezelt terület a kezelés után több mint egy

2. ábra. Sitke 14/a. Előtérben, a vegszerezett parcellán, a terjedő szederbokor, háttérben a kontrollterület (fotó: Mátyás Cs.)

évvél is gyakorlatilag gyommentes, míg a háttérben, a kontroll-parcellán a sűrű magas aranyvessző eléri az 1,50—1,80 m-es magasságot.

1970 nyár folyamán az eredeti növénytársulást alkotó növények közül elsősorban a szeder kezdett megerősödni és majd fokozatosan újból elborította a területet. A 2. ábra előtérben a vegyszerrel kezelt területen levő szeder bokor látható, míg a háttérben, a kontroll parcellán, a majdnem ember magasságú

aranyvessző. A két éven át végzett vegyszeres kezelés igazolta, hogy a talajműveléses ápolás megszűnése után fellépő gyomosodást a Dikonirt és Sys 67 Omnidel május közepén és június közepén végzett kétszeri permetezésével meg lehet szüntetni.

Vizsgáljuk meg, milyen hatással volt a vegyszeres kezelés az állomány növekedésére. A kísérlet során minden évben részletesen felvettük az állományt és megállapítottuk az évi növedéket. A kiértékelés során mind a két erdőrészletben azonos eredményt kaptunk. A könnyebb áttekinthetőség céljából a 14/a erdőrészletben levő 9 éves 'I-214' olasznyár növekedési táblázatát állítottuk össze. A három évi növedék alapján kiszámítottuk az egy évre eső magassági- és átmérő-növedéket, a növedékszázalékot, a kiindulási állapothoz viszonyítva. Ennek alapján a vegyszeres kezelésnek az állomány növekedésére vonatkozóan sem pozitív, sem negatív hatása nem volt. Igaz ugyan, hogy a magassági növedék abszolút értéke valamivel nagyobb volt a kezeletlen területen, azonban az eltérés nem szignifikáns. A növedék-százalék pedig fordítva,

Sítke 14/a 'I 214'-es olasznyár vegyszerezett és kontroll területeinek átlagnövedék adatai 1968–1970. évi növedék alapján

Ismétlés Kezelés	1	2	3	4	Átlag	Megjegyzés
Átmérő növedék cm-ben						
Vegyszerezett	2,3	2,1	1,9	2,3	2,2	
Kontrol	2,0	1,8	2,1	2,8	2,2	
Magassági növedék m-ben						
Vegyszerezett	1,4	1,4	1,2	1,4	1,3	SzD 5% 0,54
Kontrol	1,4	1,3	1,6	1,5	1,4	
Magassági növedék % az 1968. évi átlagmagassághoz viszonyítva						
Vegyszerezett	9,8	9,0	10,9	10,0	9,8	SzD 5% 2,73
Kontrol	8,1	9,8	7,6	8,6	8,5	

a vegyszerrel kezelt területen volt magasabb. Kísérleteink során tehát nem észleltünk növedéktöbbletet. Más termőhelyi körülmények között a vegyszeres kezelés hatására a növedéktöbblet kimutatható volt (*Újváriné, 1969*).

A három év tapasztalatai a következők:

A talajműveléses ápolás megszüntetése után a Dikonirt és a Dalapon, ill. az azt helyettesítő Sys 67 Omnidel megfelelő mennyiségű kétszeri permetezésével több évre meg lehet akadályozni a nyárasok erőteljes elgyomosodását. A vegyszeres kezelés után újból megjelennek a termőhelyre jellemző lágyszárú növények s ezáltal növekszik a terület vadeltartó képessége. A vegyszeres kezelés sem az állomány növekedését, sem egészségi állapotát nem befolyásolja, ha a vegyszer, ill. permetlé nem jut a fák leveleire.